

דף קמ.

עין משפט א.

אה"ע סימן קיב סעיף יא
עין בסעיף הקודם

עין משפט ב.

אה"ע סימן קיב סעיף יג

יג טז. היו הנכסים מרובים בשעת מיתה^ר ונתמעטו כגון שהוקרו המזונות, או הוזלו הנכסים, הבנים זכו כבר ויש להם דין מרובין.

עין משפט ג.ד.

אה"ע סימן קיב סעיף יד

יד יז. היו מועטים בשעת מיתה ונתרבו כגון שהוקרו הנכסים או הוזלו המזונות חוזרים הבנים ויורשים כדין מרובין^ש, וי"א דאפי' עמדו בדין ופסקו עליהם דין מועטים אם הוקרו אח"כ, דין מרובין יש להם. הגה: יח. אפי' בנכסים מועטים אם קדמו הבנים ומכרו מכרן קיים^ת. והבנות נדחות אפי' מהמעות שקיבלו מהמקח^א. וי"א שזה דוקא קודם שבי"ד החזיקו לבנות בנכסים^ב.

עין משפט ה.ו.ז.

אה"ע סימן קיב סעיף טו

טו יט. היו נכסים מרובים^ג ויש על אביהם שטר חוב או חיוב למזונות בת אשתו, או חיוב עישור נכסים לפרנסת בתו, ודבר זה גורם להיות שהנכסים מועטים מ"מ דין מרובין יש להם, אך כתובת האלמנה ממעטת

ר. גמ' שם דף ק"מ. ורשב"ם.

ש. שם בגמ' ק"מ בעיא דאיפשטא, ואפי' הגיעו הנכסים ליד בי"ד והעמידו אפוטרופוס עליהם ואח"כ נתרבו, חזרו לדין מרובין כ"כ הח"מ.

ת. מרב אסי בגמ' שם.

א. דלאו הני מעות שבק אבוהון וכך היא דעת הרא"ש, אבל רב האי גאון חולק וס"ל שניזונות מהמעות והוא בטור ועיין בח"מ.

ב. טור בשם רש"י והרא"ש, ועיין בב"ח ליישב דעת הרא"ש דס"ל לגבי מועטים ונתרבו אפי' לאחר שהחזיקו הבי"ד דינם כמרובים והביאו הח"מ.

ג. ואפי' החוב הוא בשטר ודלא כהנ"י כ"כ הח"מ.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאהרן שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

הנכסים, ו"א דגם מזונות האלמנה ממעטין^ד, ו"א שאינם ממעטין.

דף קמ:

עין משפט א.

אה"ע סימן צג סעיף ד

ה. הניח אלמנה ובת ממנה או מאשה אחרת^ה ואין מספיק שיזונו שתיהן, האלמנה ניזונית תחילה^ו והבת תשאל על הפתחים. ו"ח^ז דתיזון היא עם הבת או הבן עד שיכלו הנכסים, ואפי' נישאת הבת והכניסה נכסים לבעלה, האלמנה^ח ניזונית מהם אפי' אחר מיתת הבת.

ו. אם הנכסים כל כך מועטים שאין בהם כדי לזון הבת עד שתתבגר והבן, ידחו שניהם והאלמנה תיזון עד שתיטול כתובתה,^ט ובמקום שהאלמנה דוחה, מוציאים כדי הראוי לה ע"פ אומדן בי"ד אם היא זקנה או צעירה ונותנים ביד שלישי והוא מפרנסה אחת לל' יום.

אה"ע סימן קיב סעיף טז

כ. הניח אלמנה, ובת בין ממנה בין מאשה אחרת, ואין בנכסים לזון שניהם, האלמנה תיזון, והבת תשאל על הפתחים, ויש חולקין.

ד. דיעה ראשונה דעת הרמב"ן ורשב"א היא, ומובא בה"ה בסוף פי' י"ט מאישות, ודעה שניה של הרי"ף והרא"ש והטור. וטעם דעה ראשונה ס"ל דכיון שמזונות האלמנה קודמים למזונות הבנים והבנות לכן ממעטים כ"כ הח"מ. ודעה שניה ס"ל דשלושתן ניזונים כאחד ורק במועטים מעיקרא אמרו האלמנה קודמת במזונות לבנים ולבנות. ח"מ.

ה. בתרא ק"מ ע"ב. והשיעור בזה הוא דהבת עד שתתבגר והאלמנה עד זמן שראויה לחיות, דכך שמין, כ"כ הח"מ.

ו. וכ"ש שהבן נדחה מפני האלמנה, כ"כ בח"מ.

ז. טור והרא"ש מירושלמי. והדיעה הראשונה היא דעת הרמב"ם, וטעמו של הרמב"ם הוא דאין כח התקנה לדחות ירושה דאורייתא והבת יורשת דבר תורה. ומ"מ אם יש בן ובת דבלאו הכי נדחה הבן מפני הבת מכח התקנה, ככה"ג יש כח ביד האלמנה לדחות גם הבת, כ"כ הח"מ.

ח. אפי' שאין מוציאים למזון האשה מהמשועבדים והכא הוה משועבדים דהרי בעל בנכסי אשתו לוקח הוא, מ"מ משום פסידא דאלמנה שווינהו רבנן כיוורש, כ"כ הח"מ.

ט. בי" מרמב"ן.

עין משפט ב.

ח"מ סימן רפ סעיף ה.ג.

ז. הניח בנות וטומטום ואנדרוגינוס יורשים שוה בשוה^י והרי הם כאחת הבנות.

ח. מת והניח בנים ובנות וטומטום ואנדרוגינוס, בזמן שהנכסים מרובים הבנים יורשים ודוחים הטומטום והאנדרוגינוס אצל הבנות וניזון כמותן^ב, ובזמן שהנכסים מועטים הבנות דוחות הטומטום והאנדרוגינוס אצל הבנים ואין להם עמם מזונות.

י"א דכת וטומטום אם הנכסים מרובים הטומטום נוטל שלשה חלקים^ל והבת רביעית, ואם הנכסים מועטים אין לטומטום כלום^מ. ואם יש בת ואנדרוגינוס בנכסים מרובים חולקים בשוה^נ, ובנכסים מועטים אין לאנדרוגינוס כלום^ס. היו הנכסים מועטים והניח בן וטומטום, הטומטום נוטל ג' חלקים^ע והבן רביעית, היו הנכסים מרובים הבן יורש הכל

י. ולא אומרים שעדיף כוחו מכוון דשמה הוא זכר, שהמוציא מחבירו עליו הראיה אבל דעת הטור אינה כן. סמ"ע ס"ק י'.

ואיירי כאן ע"כ בנכסים מרובים שאם הם מועטים יכולים הבנות לדחותו ולומר לו שזכר אתה. וכ"כ בפעמוני זהב על רמ"א בסעיף ט'.

כ. ממשנה ב"ב ק"מ ע"ב, ורמב"ם פ"ה מנחלות ה' ב'.

ל. דהיינו המחצית ממה נפשך, ומחצית השניה לצד שהוא זכר יש לו ליטול הכל לכן הו"ל ממון המוטל בספק דיחלוקו וזו דעת הטור. אבל לדעת מר"ן והרמב"ם חולקים בשוה. וכ"כ בפעמוני זהב בסעיף ט"ו.

והבת רביעית, והיינו שיש באותו רביעית כדי פרנסתה עד שתתבגר. סמ"ע ס"ק י"ג. ואע"פ שלא קימ"ל כסומכוס בב"ק מ"ו ע"א דיחלוקו מ"מ בכה"ג שאין לאחד זכיה חולקין. גאון אות ח'.

מ. כיון שהבנות הם ודאי מתפרנסות והוא ספק שמא זכר הוא, המוציא מחבירו עליו הראיה. סמ"ע ס"ק י"ד. שאומרות לו זכר אתה.

נ. כיון שאין לבנות ע"פ דין מצד ודאות אלא מזונות, אין לבנות ליטול יותר מהאנדרוגינוס שהוא ספק זכר, וגם הוא לא יטול יותר מהבת כיון שהוא ספק. סמ"ע ס"ק ט"ו. אך עדיין צ"ע מדוע לא יטול ג' חלקים דחצי מ"נ ומחצית השניה יחלוקו מצד דשמה הוא זכר ויש לו ליטול, וצ"ל כיון שהאנדרוגינוס הוא בריאה בפני עצמה לדעת הטור ע"כ זכר ודאי אינו, וע"כ אין לו ליטול מצד הזכר כלום ונשאר הדין שהוא שוה בשוה עם הבת.

ס. שהוא ספק והבת היא ודאי, וכדין טומטום הנ"ל, שהבת דוחה אותו בטענה שאין אתה בת ליזון.

ע. דמחצית מ"נ או מצד שהוא זכר או מצד שהוא בת וניזונית, ומחצית השניה שמא נקבה היא ויש לה ליטול הכל לפרנסה והו"ל ממון המוטל בספק ויחלוקו. סמ"ע ס"ק י"ז.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלחדר שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

והטומטום ניזון כבת^פ, אבל האנדרוגינוס אין לו כלום במקום בן^ז בין בנכסים מרובים או מועטים.

עין משפט ג.

ח"מ סימן רי סעיף א

א. אין אדם מקנה למי שלא בא לעולם^ק ע"כ המזכה לעובר של אחר לא קנה ואפי' אמר לכשילד יזכה.

ואם היה בנו^ר קנה אפי' לא אמר לכשילד והוא שתהיה אשתו כבר

פ. שלפחות מגיע לו כבת.

ז. דס"ל לטור דבריה בפני עצמו הוא ואינו בכלל התקנה שתיקנו מזונות לבנות בנכסים מרובים, ולא שישאל הבן על הפתחים אם הם נכסים מועטים. סמ"ע ס"ק י"ח. אבל בכ"י תמה על דברי הטור שלא ידע מאין לו לחלוק באנדרוגינוס בין במקום בן לבמקום בת, דלפי דברי הטור שזה בריאה בפני עצמה א"כ האנדרוגינוס לא יהיה לו כלום בין אם הוא עם בן או עם בת. ועוד כתב הב"י דמב"ב ק"מ ע"ב משמע שדין אנדרוגינוס שזה לטומטום לענין ירושה בין במקום בן, בין במקום בת וכמש"כ הרמב"ם בפ"ה מנחלות הלכה ב' והניח בצ"ע.

ק. מב"ב קמ"א ע"ב. וקמ"ב ע"ב. ולשוון הטור "כשם שאין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם כך אין אדם מקנה למי שלא בא לעולם. ומטעם זה אפי' לא חזר בו עד שבא לעולם יכול לחזור בו אח"כ, כדין מקנה דבר שלא בא לעולם בסי' ר"ט סעיף ד', ואם תפס בו הזוכה אחר שבא לעולם אין מוציאין מידו. סמ"ע ס"ק א'. והט"ז כתב דדבריו תמוהין ויש לחלק ביניהם.

ר. ממשנה האומר אם תלד אשתי זכר יטול מנה. שם ק"מ ע"ב. וכדמפרש ר"י שם בדף קמ"ב ע"ב. הואיל ודעתו של אדם קרובה אצל בנו וגמר ומקנה בכל לבו. משא"כ בבן בנו ולכן בעינין שיהיה ג"כ בן של קיימא דבלי זה אין דעתו קרובה אליו. סמ"ע ס"ק ג' ואפי' בבריא.

וכתב בביאורים ס"ק ב' דגם בבנו בעינין שאביו המקנה יהיה קיים, וגם שלא יחזור בו עד שיוולד. ובפעמוני זהב הסתפק אם מהני באב לבנו להקנות גם דבר שלא בא לעולם כמו שמהני להקנות לדבר שלא בא לעולם, והביא מדברי המבי"ט והסמ"ע דס"ל דמהני, אך לדעת הט"ז דבר שלא בא לעולם גרע ולא מהני גם לבנו, ומ"מ לכו"ע לא מהני תרתי לגריעותא גם דבר שלא בא לעולם וגם לדבר שלא בא לעולם אפי' לבנו אם הוא העובר לא מהני.

והוסיף דאל יקשה משכיב מרע המזכה לבנו העובר דמהני והם תרתי לגריעותא, דחדא דבריו ככתובין וכמסורין וג"כ איירי במזכה לעובר ע"י אחר, ואחרי שמצאנו בעלמא שדבריו ככתובין וכמסורין הוסיפו תקנה דמהני גם לעובר דידיה במזכה לו ע"י אחר. עוד נסתפק בפעמוני זהב במי שנתחייב חוב גמור לעובר דידיה אם זכה העובר אם החיוב הוא כמקנה דזכה או לא. הגם דהמחייב עצמו לחבירו בדבר שלא בא לעולם הוי חיובו חיוב כמ"ש מר"ן בסי' ס' סעיף ו' עם כל זה מי שנתחייב למי שלא בא לעולם אין חיובו חיוב כמבואר בשו"ע סי' ס"א סעיף ד', והטעם, דאין אדם משתעבד למי שלא בא לעולם, א"כ בעובר שלו מי אמרינן גם לגבי חיוב דעתו קרובה אצל בנו או לא. והסיק דקנה, דק"ו הוא דחיוב עדיף ממקנה ע"ש.

מעוברת **ש** בשעת המתנה.

* בן בנו כאחר דמי.

וי"א דדוקא שכיב מרע **ת** שזיכה לבנו קנה אבל בבריא לא קנה.

ה"מ סימן רנג פעיף כו.כז

כו. כח. שכיב מרע שציוה לתת מתנה לעובר במעי אמו, אם העובר זה בנו זכה **א** שדעתו של אדם קרובה אצל בנו.

כו. כט. אמר אם ילדה אשתי זכר יטול מאה ואם נקבה תיטול מאתים, וילדה זכר נוטל מנה ואם נקבה מאתיים **ב**, ואם ילדה תאומים זכר ונקבה, הזכר נוטל מאה והנקבה נוטלת מאתים **ג**, ואם ילדה טומטום או אנדרוגינוס נוטל פחות שבשניהם ואם נקרע יטול לפי התנאי **ד**.

עין משפט ד. ה"מ סימן רפ פעיף ט

ט. ח. מת והניח בנים ובנות וטומטום ואנדרוגינוס, בזמן שהנכסים מרובים הבנים יורשים ודוחים הטומטום והאנדרוגינוס אצל הבנות וניזון כמותן **ה**, ובזמן שהנכסים מועטים הבנות דוחות הטומטום והאנדרוגינוס אצל הבנים ואין להם עמם מזונות.

ש. אפי' קודם מ' יום. סמ"ע ס"ק ד'. והש"ך בס"ק ב' חולק וס"ל דקודם שנשלם מ' יום מים בעלמא הוא ולא נקרא עובר כלל אפי' לענין ירושה הבאה מאליה.

ת. שלא תיטרף דעתו. סמ"ע ס"ק ו'.

א. משא"כ עובר אחר שאין אדם מקנה לדבר שלא בא לעולם, ואפי' בבנו דוקא מעוברת ממנו. סמ"ע ס"ק נ"ו.

ואם היו מטלטלין והקנה אותם בסודר אפי' בבריא מהני לבנו העובר. נתיבות ס"ק ל"ט.
ב. ממשנה ב"ב ק"מ ע"ב ומשכחת לה גם בברי ובמקרקעי, ובשוה מנה קאמר ובקנין. וכן עיקר. ש"ך ס"ק ל"ה. ומלשון השו"ע שפתח בסעיף זה "אמר" בלי לכתוב "בשכיב מרע" שאמר כמו בכל הסעיפים הקודמים יראה שגם דעתו דה"ה בברי, ועיין באר הגולה אות ה'.

ג. ואין לומר שלא עלתה על דעתו שאשתו תלד תאומים, קמ"ל דאמרינן דדעתו היתה אף אם תלד תאומים יטלו כמו שציוה. סמ"ע ס"ק נ"ח.

ד. לצד שהרבה לזכר ע"פ הציווי. סמ"ע ס"ק ס'.

ה. ממשנה ב"ב ק"מ ע"ב, ורמב"ם פ"ה מנחלות ה' ב'.

* י"א דבת וטומטום אם הנכסים מרובים הטומטום נוטל שלשה חלקים י והבת רביעית, ואם הנכסים מועטים אין לטומטום כלום ז. ואם יש בת ואנדרוגינוס בנכסים מרובים חולקים בשוה ח, ובנכסים מועטים אין לאנדרוגינוס כלום ט. היו הנכסים מועטים והניח בן וטומטום, הטומטום נוטל ג' חלקים י והבן רביעית, היו הנכסים מרובים הבן יורש הכל והטומטום ניזון כבת כ, אבל האנדרוגינוס אין לו כלום במקום בן ל בין בנכסים מרובים או מועטים.

ו. דהיינו המחצית ממה נפשך, ומחצית השניה לצד שהוא זכר יש לו ליטול הכל לכן הו"ל ממון המוטל בספק דיחלוקו וזו דעת הטור. אבל לדעת מר"ן והרמב"ם חולקים בשוה. וכ"כ בפעמוני זהב בסעיף ט"ו.

והבת רביעית, והיינו שיש באותו רביעית כדי פרנסתה עד שתבגר. סמ"ע ס"ק י"ג. ואע"פ שלא קימ"ל כסומכוס בב"ק מ"ו ע"א דיחלוקו מ"מ בכה"ג שאין לאחד זכיה חולקין. גאון אות ח'.

ז. כיון שהבנות הם ודאי מתפרנסות והוא ספק שמא זכר הוא, המוציא מחבירו עליו הראיה. סמ"ע ס"ק י"ד. שאומרות לו זכר אתה.

ח. כיון שאין לבנות ע"פ דין מצד ודאות אלא מזונות, אין לבנות ליטול יותר מהאנדרוגינוס שהוא ספק זכר, וגם הוא לא יטול יותר מהבת כיון שהוא ספק. סמ"ע ס"ק ט"ו. אך עדיין צ"ע מדוע לא יטול ג' חלקים דחצי מ"מ ומחצית השניה יחלוקו מצד דשמא הוא זכר ויש לו ליטול, וצ"ל כיון שהאנדרוגינוס הוא בריאה בפני עצמה לדעת הטור ע"כ זכר ודאי אינו, וע"כ אין לו ליטול מצד הזכר כלום ונשאר הדין שהוא שוה בשוה עם הבת.

ט. שהוא ספק והבת היא ודאי, וכדין טומטום הנ"ל, שהבת דוחה אותו בטענה שאין אתה בת ליזון.

י. דמחצית ממ"נ או מצד שהוא זכר או מצד שהוא בת וניזונית, ומחצית השניה שמא נקבה היא ויש לה ליטול הכל לפרנסה והו"ל ממון המוטל בספק ויחלוקו. סמ"ע ס"ק י"ז.

כ. שלפחות מגיע לו כבת.

ל. דס"ל לטור דבריה בפני עצמו הוא ואינו בכלל התקנה שתיקנו מזונות לבנות בנכסים מרובים, ולא שישאל הבן על הפתחים אם הם נכסים מועטים. סמ"ע ס"ק י"ח. אבל בכ"י תמה על דברי הטור שלא ידע מאין לו לחלוק באנדרוגינוס בין במקום בן לבמקום בת, דלפי דברי הטור שזה בריאה בפני עצמה א"כ האנדרוגינוס לא יהיה לו כלום בין אם הוא עם בן או עם בת. ועוד כתב הב"י דמב"ב ק"מ ע"ב משמע שדין אנדרוגינוס שוה לטומטום לענין ירושה בין במקום בן, בין במקום בת וכמש"כ הרמב"ם בפ"ה מנחלות הלכה ב' והניח בצ"ע.